

Aan de oever van de Maas

Roman

Gilbert Keyzer

Alle personen en gebeurtenissen in deze roman komen geheel voort uit de fantasie van de auteur.

1

Stan, de oude man, bracht zijn auto naar de garage voor periodiek onderhoud. Grote problemen verwachtte hij niet. Moderne auto's echter, zo wist hij, waren voorzien van een boordcomputer die in de werkplaats werd uitgelezen, hetgeen vrijwel altijd vervangende of herstellende reparaties opleverde. Stan kreeg een kleine leenauto mee, waarvan het interieur grotendeels uit goedkoop plastic was samengesteld. De auto gedroeg zich onstabiel tijdens het rijden met hogere snelheid. Zijn positie op de niet in hoogte verstelbare stoel was zodanig, dat het zicht op de snelheidsmeter grotendeels door de bovenzijde van het stuur werd geblokkeerd. Hij vond het een speelgoedautootje, meer geschikt om aan een draaimolen te worden bevestigd dan voor gebruik op de openbare weg.

Stan deed boodschappen bij de buurtsuper en kreeg hierna de achterklep niet open, zodat hij de boodschappentassen op en voor het bijrijdersstoeltje plaatste. Hij parkeerde de leenauto vlakbij zijn flat en zocht tevergeefs naar de handrem. Was het mogelijk dat zo'n rem ontbrak bij die moderne modellen? Stan bracht de versnelling in de tweede positie, hield het koppelingspedaal ingedrukt en schakelde de motor uit. Zeulend met twee zware boodschappentassen liep hij het pad op naar de toegangsdeur van het flatgebouw waar hij woonde. Eenmaal in zijn flat aangekomen belde hij, vooraleer zijn boodschappen op te bergen, de garage met de vraag waar de handrem zich bevond. Verbaasd hoorde hij een receptionist vertellen dat hij hiervoor een knop diende in te drukken, die zich op de plaats bevond waar bij oudere modellen de handrem zat gemonteerd. Mopperend keerde Stan naar de huurauto terug. Inderdaad, een knop. Hij duwde erop en plaatste de versnellingspook in de neutrale stand. Vervolgens stapte hij uit en probeerde de auto achteruit en vooruit te duwen. De auto bleef staan. Op internet begon hij die avond over moderne auto's te lezen. Hoofdschuddend, af en toe kreten van ergernis en verbazing uitstotend, las hij dat er binnenkort auto's op de markt zouden verschijnen die vanzelf afremden indien de bestuurder te dicht op zijn voorganger reed of wanneer onverwachts een voetganger overstak. Er bleken zelfs prototypes te worden ontwikkeld, die geheel vanzelf inparkeerden en corrigerend bijstuurden, indien men tijdens lange ritten in slaap viel, waardoor de auto onbedoeld een doorgetrokken witte streep overschreed. Een reserveband ontbrak meestal en was vervangen door een spuitbus, waarmee de lekke band met schuim werd volgespoten en dus moest worden vervangen.

Zo ging de lol van het autorijden er wel vanaf, dacht Stan. In oudere modellen trok je de handrem ratelend omhoog. Dat gaf hem altijd het gevoel zijn auto onwrikbaar klem te hebben gezet. Tegenwoordig had je hier een knop voor!

Van beroep was hij vertegenwoordiger in schrijfmachines geweest, bij de firma Hermes.

In zijn vrije tijd had hij zowel zijn eigen auto als die van vrienden, familie en collega's onderhouden. Dat kon toen nog, tot aan de negentiger jaren van de vorige eeuw. Onder de motorkap bevond zich een motorblok van bescheiden afmetingen, waaromheen radiator, dynamo en verdeelkap waren gemonteerd. Verder stond er een accu en waren er een ventilator en een V-snaar aangebracht. Meer dan genoeg ruimte om overal bij te kunnen. Tegenwoordig lukte het hem al niet eens meer om de koplampen van zijn auto te vervangen. De unit van de rechter lamp viel wel te bereiken, maar doordat er een slang van de airconditioning voor hing, kon hij de ruimte niet vinden om fatsoenlijk de kapotte lamp te verwijderen en te verwisselen. Het vervangen van de linker lamp betekende dat hij de accu en het deksel van de zekeringkast moest uitbouwen. En dan nog hield Stan er, na moeizaam gewriemel, ontvelde knokkels aan over.

Gegeneerd had hij zich genoodzaakt gezien om beide koplampen bij de garage te laten vervangen. Nog even en je hoefde helemaal niets meer te doen. Geen onderhoud plegen, niet meer sturen. Nooit meer het gevoel te ervaren van een prettig rijdende, betrouwbare auto die het altijd deed, juist omdat je hem zelf onderhield. Je stapte in, toetste je bestemming in, om vervolgens achteroverleunend een boek te lezen of een film te bekijken. Het plezier van het autorijden leek binnenkort inderdaad voorgoed verloren te gaan.

De oude man moest er niet aan denken.

Aan het eind van de ochtend belde hem een monteur, die meldde dat er buiten de standaard grote beurt om extra werkzaamheden noodzakelijk waren. Van één van de wielassen waren de lagers versleten. Bovendien diende de homokineet te worden vervangen.

'Homokeet?' vroeg Stan. De monteur legde hem uit dat in moderne, voorwiel aangedreven auto's een homokinetische koppeling zat gemonteerd. Het deed Stan denken aan de Rzeppakoppeling, een uit 1928 daterende uitvinding. Of je jezelf nou kon laten overtuigen of niet, dat maakte niets uit. Als automobilist, als klant stond je machteloos. Ze konden je wel van alles wijsmaken. Naar een andere garage voor een contra-expertise? Daar zag hij als een berg tegenop. Evengoed dat ze daar nog iets anders verzonnen, zodat je per saldo nog duurder uit was.

‘Nou, dat moet dan maar’, klonk zijn onvermijdelijke capitulatie. Hij gaf opdracht tot de vervanging van zowel lagers als koppeling. Alles bij elkaar zou hij ruim dertienhonderd euro dienen te betalen. Aan het eind van de volgende dag werd Stan gebeld met de mededeling dat zijn auto klaar was. Met het speelgoedautootje reed hij naar de garage, waarbij het hem opviel dat er voor zo’n kleine motor toch behoorlijk wat pit in zat. Dat was ook een trend waarover hij zowel verbazing als ergernis voelde: het verschijnsel dat in kleine auto’s, met slechts een motorinhoud van duizend of twaalfhonderd cc, een turbo was gemonteerd. Vaak hadden die blokjes nog maar drie cilinders. Stan had gelezen dat die turbo’s op den duur vervuilden. Ook was hij ervan op de hoogte geraakt dat de hoeveelheid motorolie in dergelijke blokjes onvoldoende bleek om voor voldoende smering en koeling te zorgen, zodat zelfs bij normaal gebruik ernstige schade kon ontstaan. Kromme zuigerstangen, versleten cilinders en dat soort ellende schenen vaker dan vroeger voor te komen. Niemand nam tegenwoordig nog de moeite om na het starten de auto rustig op temperatuur te laten komen. Men scheurde meteen weg, racend naar een stressbaan of een klant. Zo’n auto was na honderdduizend kilometer motorisch gewoonweg op. Waar moet dat naar toe, vroeg hij zich af. Bij het garagebedrijf nam men de factuur stapsgewijs met hem door. De auto was wel zeer grondig onder handen genomen. Er stond honderdzesenzestigduizend kilometer op de teller. Stan rekende erop dat hij er, bij goed onderhoud, nog wel honderdduizend kilometer mee zou kunnen rijden. Hij was zeer zuinig op zijn auto’s en reed er gedurende alle seizoenen mee door de wasstraat. Misschien zou het zijn laatste auto zijn. Toch was hij al enige tijd aan het sparen voor een nieuwe. Het was prettig om weer achter je eigen stuur te zitten. De auto reed ondanks het hoge bedrag dat hij had betaald niet merkbaar beter. Misschien hebben ze me wel belazerd, dacht hij. Nog voordat Stan zijn woning bereikte, sprongen er aan de rechterzijde van de toerenteller allerlei lampjes aan. Thuisgekomen poetste hij zijn bril en zocht hij in het instructieboekje op wat dit kon betekenen. Dit verschijnsel werd niet behandeld. De oude man belde met de garage.

‘Het staat wel erg feestelijk, al die rode, oranje en groene lampjes. Volgens mij is er dus iets mis.’

Hij ontving het voorstel om de volgende ochtend weer langs te komen. Het speelgoedautootje zou voor hem klaarstaan.

Die avond verzonk Stan, zoals steeds vaker de laatste tijd, in herinneringen. De beelden uit zijn verleden leken helderder te worden naarmate hij verouderde. Hij hield er rekening mee

snel te zullen sterven, nadat hij zijn gehele leven ermee had gerecapituleerd. Niet te vaak herinneringen ophalen dus. Het overviel hem telkens wanneer hij uitrustte. Voor hij het wist, zat hij uren te mijmeren over zijn bestaan.

Stan was voor het raam gaan zitten. Een glas rode wijn stond op het tafeltje, dat hij deels onder de vensterbank had geschoven. Eén van zijn geschiedenisboeken lag voor hem. Hij probeerde te lezen, maar telkens keek hij uit de bladzijden op naar het weergaloze uitzicht. Vanaf elfhoog keek hij over de Nieuwe Maas uit, waarvan het donkere water gestaag westwaarts stroomde. Slechts enkele binnenvaartschepen voeren in beide richtingen voorbij. Aan de horizon was zojuist de zon ondergegaan, een roze, naar lichtblauw en geel verkleurende gloed achterlatend. De silhouetten van hijskranen tekenden zich er in zwarte lijnen tegen af. Hoekige reuzeninsecten, dacht Stan. Als iedereen slaapt, komen ze van hun plaats en stappen ze het water in om elkaar te ontmoeten.

Hij was in Rotterdam geboren in 1930. In die tijd deden de auto's met hun grote wielen en carrosserie nog aan koetsen denken. De koplampen stonden op steeltjes. De straten waren grotendeels leeg. Slechts weinigen konden zich een auto veroorloven. Enkele jaren later reden er vrijwel uitsluitend Duitse militaire voertuigen.

Tijdens het bombardement van Rotterdam verbleef hij in Dordrecht. Hij herinnerde zich het gedaver van ontploffende vliegtuigbommen en de rookgordijnen aan de horizon. Hij was in 1942 door een misverstand door de Sicherheitsdienst opgebracht en na enkele uren weer vrijgelaten, nadat hij urenlang in een koude raamloze cel gevreesd had voor zijn leven en dat van zijn ouders. Ruim een jaar had hij daarna doorgebracht bij bemiddelde familie die tijdens de bezetting nooit voedseltekort had gekend en in een dunbevolkte streek woonde.

Dertien jaar later, in 1955, lukte het hem om zijn rijbewijs te halen. In de praktijk kon hij allang autorijden, omdat hij bij afwezigheid van zijn ouders in de auto van zijn vader ritjes maakte. De erfenis van zijn ouders stelde hem in staat om zijn eerste auto te kopen. Een Packard sedan uit 1953, met een dikke, verchromde grill. Voor op de motorkap was een verchromd model van een vliegtuig gemonteerd. De auto was in het rood uitgevoerd, met een zwart dak en beschikte over acht cilinders, een stuurversnelling en zelfs een radio. Stan voelde zich als een koning tijdens zijn eerste rit.

Enkele weken later kreeg hij kennis aan een jonge vrouw, Tine genaamd. Zij werkte op hetzelfde kantoor als hij. Stan was vertegenwoordiger in schrijfmachines, zij tikte de hele

dag op zo'n machine brieven voor hetzelfde bedrijf. Op zekere middag haalde hij haar op bij het huis van haar ouders. Stan droeg zijn beste pak. Hij werd binnen uitgenodigd, stelde zich aan hen voor en kreeg hun dochter mee. Ze zouden ijs gaan eten en een bioscoop bezoeken. Tintelend van verliefdheid liep hij voor haar uit en hield het portier voor haar open. Nadat hij was ingestapt vroeg Stan wat ze wel niet van zijn auto vond. Tine bekeek het interieur om vervolgens te verklaren dat zij dit een beetje saai vond. Enigszins gekwetst startte hij de auto. Hij trok hiertoe een knop op een ijzeren staafje uit het dashboard tevoorschijn. Onmiddellijk hing zij haar handtasje eraan. Hoofdschuddend legde hij haar uit dat dit de choke was en dat zijn auto geen voorzieningen bood om tasjes op te hangen. Een benzinelucht kwam in de auto te hangen, zodat zij moesten wachten totdat de brandstof uit de carburateurs was verdampt. Stan draaide zijn portierraam open. Zij volgde zijn voorbeeld. Lachend reden zij even later de straat uit. Haar ouders stonden hen tussen de Sansevieria's na te kijken. Zij zwaaiden niet.

De wind stoeide met haar krullen. Beurtelings door de voorruit kijkend en haar profiel bewonderend, stuurde hij het stadscentrum van Rotterdam in, om pal voor een ijssalon te parkeren.

Het ijs smaakte heerlijk, de film vonden zij slaapverwekkend. Voorzichtig schonken zij elkaar naar vanille smakende zoenen in de schemer van de bioscoop, begeleid door het snorrende geluid van de filmprojector. De oude glimlachte zwakjes. Haar ouders hadden geen toestemming voor verloving gegeven. Zij beschouwden hem weliswaar als een aardige jongeman, maar volgens pa bood een carrière als vertegenwoordiger in schrijfmachines onvoldoende perspectief voor een succesvol huwelijk, zeker als er ook nog kinderen zouden komen. Zij vroegen hem waarom hij zijn geschiedenisstudie niet had afgemaakt. Hij durfde hen niet te bekennen dat geldgebrek hiervan de oorzaak was. Dag Tine. Vaarwel, het ga je goed. Woorden, nooit door hem uitgesproken. Zonder groet was hij haar ouderlijk huis uitgelopen.

Haar schaterlach, haar rood gestifte lippen. Haar lokken, die over haar voorhoofd waaiden, nadat zij het portierraampje naar beneden had gedraaid.

Op kantoor ontweken zij elkaar. Zij had snel hierna ontslag genomen. Hij had haar sindsdien nooit meer gezien. Stan vroeg zich af of zij nog in leven was en of hij in staat zou zijn om haar op te sporen. Wat zou hij er wijzer van worden?

De schrijfmachines begonnen hem uiteindelijk te vervelen. In zijn vrije tijd begon hij lessen in automechanica te volgen. Na iets meer dan negentigduizend kilometer op de teller was zijn auto versleten. Voor iedere rit moest Stan meer dan een liter motorolie in het blok gieten. Hij had er zes jaar in gereden. Op geen enkele auto zou hij ooit zo gesteld raken als op de Packard. Auto's uit de vijftiger jaren leken een gezicht te dragen dat was samengesteld uit koplampen en grill. Sommige merken keken verbaasd, anderen weer vrolijk of grimmig. Een auto uit die tijd beschikte over een ziel, zo wist de oude zeker. Inmiddels had hij zich opgewerkt tot rayonmanager. Hierdoor hoefde hij niet langer met schrijfmachines te leuren. Stan kreeg een auto van de zaak. Het werd een nieuwe Volvo duet, de station uitvoering van de zogenaamde kattenrug. Op het dak was een bagagerek aangebracht. De laadruimte van deze auto was indrukwekkend. Schrijfmachines hoefde hij er niet meer in te vervoeren. Enkele maanden daarvoor was hij getrouwd met Gertrude. Gertrude wilde kinderen, die er dan ook kwamen. Met de Volvo ging het jonge gezin naar het strand en op kampeervakantie.

De oude herinnerde zich niet dat hij ooit op Gertrude verliefd was geweest. Hij had haar ontmoet op een verjaardagsfeestje. Al snel hierna kregen zij een verhouding, waarbij Stan haar voortdurend vergeleek met Tine. Gertrude was een nuchtere, praktisch ingestelde vrouw, die hem zonder restricties aan auto's liet knutselen, omdat het soms nog wat geld opbracht. Zij was enigszins grofgebouwd. Haar fysieke verschijning stond in schril contrast met de verfijnde lichaamsvormen van de vrouw die hij zo hevig had begeerd, en nooit de zijne geworden was.

Hij herinnerde zich van Gertrude te hebben gehouden en twijfelde er sterk aan of dat wederzijds was. Zij lieten de kelder van zijn huis uitdiepen en van betonnen wanden en vloer voorzien. Vervolgens werden er stalen oprijlatten en een brug gemonteerd. Hierdoor kon hij nu ook gemakkelijk aan de onderzijde van zijn auto werken. Allerlei vrienden en familieleden brachten hun auto's bij hem voor periodiek onderhoud. Zij hoefden slechts voor de onderdelen te betalen. Aan anderen bracht hij een bescheiden uurloon in rekening. In 1967 kreeg hij zijn tweede auto van de zaak. Het was een Renault R4. Dit Spartaanse model kende geen luxe. In buizenframes hing een soort kampeerlinnen, dat als zittingen dienstdeed. Geen handgrepen, maar openingen in het metaal aan de binnenzijde van de portiers. Van onder het dashboard stak een pook het interieur van de auto in, waarmee men diende te schakelen. Gertrude probeerde er een keer haar handtasje aan op te hangen.

Zij lachte niet, nadat hij haar op haar vergissing gewezen had. De auto beviel haar allerminst. Zij propten twee jaar later een van kennissen geleende kampeeruitrusting in de bagageruimte, bonden koffers op de imperiaal en gingen op kampeervakantie naar Luxemburg. Hun zoontjes, Simon drie jaar oud en Laurens vijf, zaten op stapels schuimrubber matrasjes, zodat zij hun hoofd aan het dak stootten, zodra hun vader over hobbels reed. Zo zwaar was de auto belast, dat onderweg nooit een hogere snelheid dan zeventig kilometer per uur werd gehaald. De tocht door de Ardennen werd de Renault te veel. Zij reden heuvelopwaarts een dennenbos in, toen onder de motorkap donkergrijze rook, koelwater en olie vandaan kwamen. De auto leek kotsmisselijk te zijn geworden van ellende en alles uit te spugen.

‘Het was toch ook geen auto waar je mee bij de klanten aan kon komen’, vond Gertrude. Stan gaf toe dat het niet zijn meest geslaagde keuze was geweest. Begin 1970 mocht Stan een nieuwe auto uitzoeken. Omdat Gertrude nooit meer kamperen wilde, was een stationwagen overbodig. Ditmaal bemoeide Gertrude zich nadrukkelijk met het uitzoeken van merk en model. Het werd een Citroen DS. Dit bleek de meest comfortabele auto te zijn waarin zij ooit gereden hadden. Gertrude vergezelde hem zo vaak zij kon naar feestjes, recepties en partijen. Nimmer had hij vermoed dat zij zo zou geven om uiterlijk vertoon.

Zij genoot evenzeer als hij van het comfort. De auto leek over de weg te zweven.

Een paar jaar later, op een ochtend, zag Stan dat de Citroen nog maar een paar centimeter boven de straat stond. Rode vloeistof liep onder de auto vandaan. Gertrude zag haar echtgenoot bij de auto staan en liep naar buiten. Van ontzetting sloeg zij haar hand voor haar mond, waarna zij begon te huilen. Op troostende wijze omhelsde hij haar.

‘Het is net alsof ze bloedt!’ riep ze tussen haar tranen door. Zelfs een doorgewinterde en goed geoutilleerde amateur monteur als hij stond hier machteloos.

Na enig getelefoneer arriveerde een monteur met een speciaal, ultraplak krikje. De auto werd opgekrikt en weggetakeld. De hoekbuisjes van het veer- en remsysteem bleken te lekken.

Gertrude wilde de auto niet meer terug. In die tijd overwoog Stan dat hij het liefst bij iedere nieuwe auto ook een nieuwe vrouw zou willen.

Gertrude inruilen bleek lang niet eenvoudig. Je kon toch niet simpelweg zeggen: lazer op, ik heb genoeg van je, je bent versleten, je schokdempers zijn uitgezakt, je koppeling rammelt. Daarbij was Gertrude nauwelijks aan slijtage onderhevig.

Zij voelden zich redelijk wel binnen hun relatie, waarvan zij beiden wisten dat het in de meeste opzichten een verstandshuwelijk was.

Als je niet te veel last had van de slijtage, dan viel het wel mee. Ons huwelijk, zo dacht Stan, is als een auto met niet al te veel profiel meer op de banden. Ging je te snel door de bocht, dan gleed je van de weg. Haar met een andere vrouw bedriegen durfde Stan niet. Hij had een hekel aan drama, geschreeuw en gehuil. Hij stelde zich voor dat het ooit mogelijk zou worden om ook personen een vijfduizend of tienduizend kilometerbeurt te geven.

Welk effect dit op hun huwelijk zou hebben kon hij zich niet voorstellen.

In 1972 werd hun dochter Netty geboren. In 1974 kreeg Stan, die langzamerhand steeds belangrijker voor het bedrijf was geworden, een Jaguar 3,8 S mee. De stoelen waren met crèmekleurig leer bekleed. Het dashboard was in glanzend hout uitgevoerd, evenals het stuurwiel. Zoveel knopjes en schakelaars bevatte dit dashboard, dat het aan de cockpit van een vliegtuig deed denken. Het interieur straalde ongehoorde luxe uit. Stan verbeeldde zich dat tijdens lange ritten een deurtje in het dashboard openging waaruit een butlertje tevoorschijn kwam dat drank in miniatuurglazen aanbood. Gertrude toonde zich zo verrukt over de auto, dat zij besloot autorijles te nemen. Zij bleek echter vanwege een vage motoriek minder geschikt voor deelname aan het gemotoriseerde verkeer. Na drieëntachtig lessen gaf haar rijinstructeur haar het advies om de kunst van het sturen thuis te beoefenen met behulp van een pianokruk. Diep beledigd was zij de lesauto uitgestapt. Stan verheugde zich in het geheim over deze ontwikkeling. Vrouwen hoorden, zo dacht hij destijds, achter aanrecht en strijkplank.

Stan werd middelbaar van leeftijd. Het ging minder goed met de organisatie waar hij voor werkte. De Jaguar moest hij inleveren. De ene na de andere onbeduidende auto reed hij op en wisselde hij weer in. De kinderen gingen een voor een het huis uit en reden enkele maanden of jaren later zelf in auto's.

Stan had geen zin meer in het plegen van onderhoud. De auto van de zaak bracht hij op gezette tijden naar de garage. De werkplaats kwam allengs vol afgedankte spullen staan. Zoals velen bewaarde hij allerlei oud materiaal, om er daarna nooit meer naar om te kijken. Na lang aandringen van Gertrude bracht hij alles naar de vuilnisbelt. De auto parkeerde hij op straat. De werkkuil onder het huis liet hij dichtstorten.

In 1987 stierf Gertrude, zonder dat haar artsen er een duidelijke verklaring voor konden geven, zonder dat zij ooit ernstige klachten had ervaren of voor een routinecontrole het

ziekenhuis had bezocht. Op zekere middag werd zij onwel, om al snel het bewustzijn te verliezen. Per ambulance werd zij naar het ziekenhuis vervoerd, alwaar artsen met ernstige gezichten om haar bed heen kwamen staan.

Problemen met de bloedsomloop, wellicht hartfalen. De bloed uitslagen gaven geen direct inzicht, maar vormden de basis van langdurige medische discussies.

‘Kunt u niet wat onderdelen vervangen?’ had Stan gevraagd. De bloedsomloop vergeleek hij met het koelsysteem van een auto, terwijl het motorblok met de cilinders het hart van de machine vormde. Men reageerde met licht geamuseerde verbazing op zijn vraag. Nog voordat de medische staf klaar was met discussiëren, overleed Gertrude. De chef de Clinique condoleerde Stan en vroeg toestemming om obductie uit te voeren. Stan weigerde. Het idee dat men haar lichaam zou demonteren deed hem denken aan autokerkhoven, die hij beschouwde als verschrikkelijke oorden. Al die gestorven auto’s! Afgetakelde wrakken, waaronder plassen olie en koelvloeistof. Gebarsten ruiten, regenwaterplasjes op de stoelen. Openstaande motorkappen, roestige blokken. Ruitenwissers als kreupele antennes. Slappe banden.

In zijn tijd als monteur kwam hij er zo weinig mogelijk. De meeste onderdelen voor de auto’s die hij in onderhoud had bestelde hij nieuw.

Tevergeefs probeerde hij zijn kinderen te troosten in hun hulpeloos verdriet.

Met haar familie had hij nooit goed contact gehad. Zij nodigden elkaar na de crematie nooit uit.

In zijn vrije tijd ging hij af en toe met een paar mannen om, zonder dat hij deze contacten als vriendschap duiden kon. Zij ontmoetten elkaar bij tentoonstellingen van klassieke auto’s. Heel af en toe ontmoette hij zijn enige zus.

Stan wilde geen andere vrouw meer, omdat hij wist dat hij die voortdurend met Tine zou vergelijken. In die tijd vertoonde Simon de eerste tekenen van krankzinnigheid, zodat Stan al zijn aandacht voor zijn zoon inzette. Hij vergezelde hem naar gesprekken met psychiaters en hulpverleners en ontving hem iedere zaterdag in de flat, waar hij kort na het overlijden van Gertrude naartoe was verhuisd.

De afzet aan schrijfmachines liep vanwege de introductie van de persoonlijke computer sterk terug. Zijn vrouw en hij hadden kunnen een bescheiden bedrag kunnen sparen, want behalve zijn inkomen als vertegenwoordiger en monteur, had Gertrude flink wat geld verdiend met het optreden als gastvrouw tijdens recepties en partijen voor belangrijke en

interessante personen. Bovendien leverde de verkoop van het weliswaar verwaarloosde huis met de garage nog enig kapitaal op. Hij kon het zich veroorloven om in 1993, nadat hij 63 was geworden, met vervroegd pensioen te gaan. Als afscheidscadeau kreeg hij van zijn directeur een metalen miniatuurauto overhandigd. Op de kentekenplaten stonden zijn naam en leeftijd. Het geschenk kreeg een prominente plek in zijn vitrinekast, waarin hij zijn verzameling metalen speelgoedautootjes had ondergebracht.

Na enkele maanden doelloos thuiszitten, kon hij de stilte en het nietsdoen niet langer verdragen. Hij werd lid van een vereniging waarvan de leden in klassieke auto's reden.

Bij deze vereniging onderhielden de leden hun auto's zelfstandig. Stan assisteerde wel eens bij complexe montages.

Af en toe reed hij tijdens festiviteiten in een van de auto's van de leden mee. De enige auto die hij nog als klassieker wilde bezitten was een exemplaar van de Packard, zijn eerste auto. Ondanks zijn redelijk pensioen en zijn spaargeld, ontbrak hem hiervoor het kapitaal. Hij reed in kleine tweedehandsauto's, die hij na enkele jaren weer inruilde.

Zijn kinderen beschouwde hij als zijn vrienden, zijn kleinkinderen adoreerde hij. Behalve Simon kwam ook zijn dochter Net bijna iedere week op bezoek in zijn flat aan de Maas. Meestal bracht zij haar kinderen mee. Laurens, zijn oudste zoon woonde in Zwolle. Slechts vier of hooguit vijfmaal per jaar bezochten hij en zijn vrouw Stan. Net en Laurens reden in auto's, die hij niet meer voor hen zou kunnen onderhouden, zelfs indien hij nog over een werkkuil en gereedschap had kunnen beschikken.

Stan dronk zijn glas leeg. De Maas lag er verlaten bij, aan weerszijden verlicht door het oranje en gele schijnsel uit schijnwerpers en lantaarnpalen op de kades en de witte en rode gloed van boordlampen op aangemeerde schepen. Links aan de horizon gloeide Shell Pernis.

2

Hoofdschuddend reed Stan het speelgoedautootje huiswaarts.

Geduldig wachtte hij op bericht van de garage, terwijl hij in een geschiedenisboek lezend voor het raam zat. Aan het eind van de middag werd hij gebeld. Er was een storing in de kabelboom geconstateerd. Met veel moeite had de betreffende monteur deze storing kunnen verhelpen. De oude hoorde het factuurbedrag en sloeg bijna steil achterover.

Hopend op een vergissing reed hij het plastic autootje weer terug. Het was geen vergissing.

‘Autobedrijven zouden continu een klinisch psycholoog beschikbaar moeten hebben om klanten zoals ik op te vangen. Vergeleken met de facturen die ik de afgelopen week heb ontvangen lijkt het vermogen van de Oranjes slechts de inhoud van een kinderspaarvarken’, verkondigde Stan aan de balie van het garagebedrijf.

De receptionist en de monteur moesten hier hartelijk om lachen. Stan kreeg de indruk dat hun vrolijkheid een geforceerd karakter droeg.

‘Wat zou ik nog voor mijn auto terugkrijgen als ik hem aan u verkoop?’

Beiden trokken zich hierop zonder te antwoorden terug, om vervolgens met de inkoper fluisterend in overleg te treden. Ondertussen wandelde de oude tussen te koop aangeboden tweedehandsauto’s door. Hij kon niets van zijn gading vinden.

In onderhandelen was de oude nooit goed geweest. Hij vermoedde echter dat het bod dat werd uitgebracht redelijk was.

Hij liet de auto achter en ontving een vrijwaringsbewijs. Alle kentekenbewijzen lagen in het dashboardkastje.

Het bedrag zou binnen een week op zijn rekening staan.

Drie personen schudde hij de hand, voordat hij het pand verliet.

Dat was mijn laatste auto, wist hij zeker. Binnenkort zou hij zich voor de tweede keer voor een keuring betreffende zijn rijvaardigheid moeten melden.

Daar kom ik dan toch mooi onderuit, dacht hij tevreden.

Klassieke auto’s rijden interesseerde hem ook niet meer. Hij had uitgerekend dat hij meer dan een miljoen kilometers in auto’s had afgelegd. Vijfentwintig keer de aarde rond.

Hij vond het wel mooi zo.

Op weg naar de bushalte realiseerde Stan zich dat hij opnieuw in het speelgoed plastic autootje weg had kunnen rijden. Dat zou hem slechts een paar tientjes hebben gekost. Hij

zou zich dan de volgende dag bij de garage door Net kunnen laten ophalen. Hij belde haar alsnog.

Zij nam niet op. Ineens bedacht hij zich dat hij niet eens meer wist of zij nog wel over een auto beschikte.

Niemand anders dan hijzelf stond bij de in een buitenwijk gelegen bushalte. Een lichte regen waaide hem in het gelaat, zodat hij onder het dak ging staan, zonder dat het hielp. Meer dan een kwartier wachtte Stan, zonder dat een bus in zicht kwam. Hij kon geen dienstregeling ontdekken.

Hij dacht terug aan Tine, die hij had beloofd haar op iedere werkdag met de Packard op te halen en weer thuis te brengen, zodat zij niet meer de bus naar het werk hoefde te nemen. Daar was het nooit van gekomen.

Stan besloot alvast naar de volgende halte te lopen, die op de route naar zijn woning lag. Halverwege echter passeerde hem de bus, waarop hij zolang had staan wachten.

Bij de volgende halte aangekomen, wachtte hij opnieuw. Het achter gebarsten glas opgeborgen papier met de vertrektijden was onleesbaar geworden.

Wederom besloot hij naar de volgend halte te lopen. Wederom werd hij ongeveer halverwege door een volgende bus ingehaald.

Tine zou er hartelijk om moeten lachen, dacht de oude. En Misschien Gertrude ook wel. Stan vroeg zich af of hij er wel goed aan gedaan had zijn auto achter te laten.

Op de fiets boodschappen doen? Het gedoe met fietstassen stond hem bij voorbaat tegen. Hij wist daarnaast zeker dat ze snel gestolen zouden worden.

Het was uiteraard mogelijk zijn aankopen thuis te laten bezorgen, maar dat zou betekenen dat hij bijna helemaal de deur niet meer uitkwam. Bovendien verloor hij hierbij de mogelijkheid om zelf groente en fruit uit te kiezen.

Hij overwoog om alsnog een klassieke auto aan te schaffen. De automobielvereniging waar hij lid van was stelde sleutelruimte voor leden beschikbaar. Bovendien kon men gratis gebruik maken van allerlei gereedschap. Hierdoor zou hij niet langer afhankelijk zijn van garagebedrijven, die hem wel van alles aan reparaties zouden aansmeren.

Geen boordcomputers, homokineten, traction control, zelfstandig inparkeren, handremmenknoppen en al dat soort nieuwlichterij meer voor hem!

Welk merk klassieke auto voor hem betaalbaar zou zijn, wist hij niet.

Zozeer in gedachten wandelde Stan verder, dat hij niet merkte dat een stadsbus hem passeerde.

Vermoeid en met stijve benen bereikte hij de wijk, waar zijn flat stond.

De zon was ondergegaan. De straat die naar zijn woning liep, voerde door de voormalige rosse buurt en werd aan één kant geflankeerd door woningen, waar in de portieken ervan zich allerlei onguere mannen ophielden.

Stan aarzelde. In de krantjes die hij tweemaal per week in zijn brievenbus vond, werd frequent melding gemaakt van straatroven in zijn wijk.

De mannen in de portieken hadden hem opgemerkt. Zij staakten hun gesprekken en loerden naar de oude man.

Ondanks zijn aarzeling was Stan door blijven lopen, met grote, zelfverzekerde passen. Hij hield de schouders hierbij altijd enigszins gebogen, het hoofd rechtop. Geen onzekerheid en zeker geen angst laten zien, dacht hij. De eerste klap is een daalder waard, zo luidde een gezegde uit zijn jeugd.

Zijn vuisten hield hij gebald in de zakken van zijn jas.

Hij keek de mannen recht in het gezicht en liep hen voorbij, zonder hierbij zijn pas te versnellen.

Achter hem klonken voetstappen. Hij keek niet achterom.

Stan moest zich bedwingen om niet te gaan rennen. De voetstappen verdwenen in een café, waarvan de deur werd geopend, zodat flarden muziek de straat op dreven.

Kan ik nog wel rennen, vroeg hij zich af. Het zou wel een soort hobbelen worden, hooguit.

Zonder problemen bereikte hij zijn flat.

De volgende dag besloot Stan dat hij toch geen klassieke auto wilde. Zonder er spijt van te hebben zijn auto aan de garage te hebben verkocht, kwam hij terug op zijn besluit om geen auto meer te rijden.

Uitgebreid speurend op internet vond hij een middelgrote auto, een paar jaar jonger dan het exemplaar dat hij bij het garagebedrijf had ingeruild. Er was een complete onderhoudsgeschiedenis beschikbaar.

Het betrof particuliere verkoop. De eigenaar bleek een man van zijn leeftijd.

Stan bestudeerde de stapel facturen en het onderhoudsboekje. Hierna maakte hij een proefrit, waarbij de eigenaar hem vergezelde. De auto leek in uitstekende staat, beschikte over een ouderwetse handrem en had nog geen zestigduizend kilometer achter de rug. Er